

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО «РІДНА ШКОЛА»
AUTONOMOUS UNIVERSITY OF ZACATECAS (MEXICO)
EUROPEAN INSTITUTE OF FURTHER EDUCATION (EIDV) (SLOVAKIA)
ISRAEL TRAUMA COALITION (ISRAEL)
Sky Tel OÜ (Estonia)

DOI <https://doi.org/10.59647/978-617-520-999-8/1>

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VII Міжнародної конференції

**Актуальні проблеми освітнього
процесу в контексті європейського вибору України**

14 листопада 2024 року

Київ
Видавництво Ліра-К
2025

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету будівництва і архітектури
(протокол № 27 від 29 листопада 2024 р.)*

Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: матеріали VII Міжнародної конференції (14 листопада 2024 року). – Київ : Видавництво Ліра-К, 2025. – 728 с.

ISBN 978-617-520-999-8

У матеріалах VII Міжнародної конференції «Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України» висвітлюються актуальні питання професійної (професійно-технічної) освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід; психолого-педагогічне забезпечення освітнього процесу; сучасні виклики; сучасні проблеми викладання інженерно-технічних та гуманітарних дисциплін.

Матеріали конференції розраховані на науково-педагогічних, наукових працівників у галузі педагогіки, психології, соціології, викладачів, аспірантів, студентів, а також на соціальних педагогів, соціологів, практичних психологів і соціальних працівників.

*За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність
їх автори.*

УДК 37.09

УДК 371/392/796

Озерова Ольга Анатоліївна,

*доцент кафедри фізичного виховання і спорту
Київського національного університету
будівництва та архітектури;*

Соболь Олександр,

*здобувач вищої освіти навчальної групи ФВС-23-1
Київського національного університету
будівництва та архітектури*

ВІДРОДЖЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ КОЗАЦЬКИХ ТРАДИЦІЙ В ПРОГРАМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Вступ. Фізичне виховання відіграє важливу роль у формуванні здорової, морально стійкої та патріотично налаштованої молоді. У сучасному українському суспільстві виникає необхідність не лише у фізичному розвитку дітей і молоді, але й у вихованні поваги до національних традицій та культурної спадщини. Одним із перспективних напрямків є відродження козацьких традицій у програмі фізичної культури в закладах освіти [1, 2, 3].

Козацтво — це одна з найважливіших сторінок української історії, яка мала великий вплив на формування національної ідентичності, моральних принципів і фізичної витривалості. В історичному контексті козаки були відомі своєю фізичною силою, витривалістю та майстерністю у веденні бою. Щоденні фізичні тренування та військова підготовка були важливими складовими життя козаків, що допомагало їм залишатися в чудовій фізичній формі та бути готовими до бойових дій.

Мета дослідження — за допомогою інформаційних джерел проаналізувати можливість і переваги впровадження елементів національних видів спорту і народних традицій у сучасну систему фізичного виховання молоді, для сприяння фізичного розвитку, психофізичного виховання, формування патріотичних почуттів, відповідальності та готовності до захисту батьківщини.

Відродження та застосування козацьких традицій у програмі фізичного виховання є надзвичайно актуальним у сучасній Україні. Козацька спадщина, яка включає в себе не лише військові навички, але й морально-етичні цінності, стала невід'ємною частиною національного виховання молоді [2, 3, с. 29-40]. Козаки не тільки прославилися своєю сміливістю та військовою доблестю, але

й високою моральністю, яку формували через виховання в єдності, витривалості, дисципліні та любові до Батьківщини.

Сучасна наукова література пропонує широке коло досліджень, присвячених впливу козацьких традицій на формування фізичної та духовної стійкості учнів. Численні праці вчених акцентують увагу на тому, що козацька педагогіка мала комплексний підхід до фізичного виховання, який об'єднував як фізичний, так і моральний розвиток. Зокрема, у працях таких науковців, як В. Кузь та О. Литвин, розглянуто практики фізичної підготовки козацтва, що включали вправи на розвиток витривалості, спритності, сили, а також елементи бойових мистецтв. Ці дослідження підкреслюють важливість інтеграції козацьких традицій у сучасні освітні програми, особливо у контексті фізичного виховання [3, 4].

Методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України також акцентують увагу на важливості використання історичних традицій у фізичному вихованні молоді. Включення козацьких змагань, військово-патріотичних ігор, елементів козацької культури в заняття з фізичного виховання стає важливим інструментом для підвищення мотивації учнів до занять спортом, а також для розвитку їх фізичних та моральних якостей. Такі програми вже успішно апробовані у низці освітніх закладів України, де проведення «Козацьких забав» стало щорічною традицією.

Козацькі традиції фізичної підготовки базуються на розвитку сили, витривалості, координації та бойових навичок, що робить їх ідеальними для включення в програми фізичної культури освітніх закладів. Бойові мистецтва, фехтування, їзда верхи, народні танці сприяють комплексному фізичному і психічному розвитку учнів.

В спеціальній літературі зазначається, що в умовах глобалізації та поширення західних моделей виховання, збереження національних традицій стає особливо важливим для збереження національної ідентичності [4, 5].

Наукові дослідження підтверджують позитивний вплив козацьких традицій на фізичний розвиток учнів. Наприклад, дослідження, проведені у рамках проекту “Козацький рух – відродження та збереження”, показали, що учні, які брали участь у програмах фізичного виховання з елементами козацької педагогіки, значно покращили свої фізичні показники, а також продемонстрували високий рівень командної роботи.

Як зазначають у своїх працях автори (Свген Приступа, Анатолій Цьось, Володимир Пилат, Олександр Притула, Микола Величкович, Олексій Мандзяк, Ярослав Тимчак, Микола Крук та інші), інтеграція елементів

козацьких традицій у програми фізичного виховання має численні переваги для розвитку молоді. Наведемо деякі з них:

1. *Покращення фізичної підготовки.* Вправи, засновані на козацьких традиціях, допомагають розвивати силу, витривалість, координацію та гнучкість. Козацькі фізичні тренування включають комплексні навантаження, що стимулюють розвиток різних фізичних якостей, зокрема сили, швидкості реакцій та стійкості до втоми.

2. *Мотивація до занять фізичною культурою і спортом.* Інтеграція національних елементів, таких як козацькі змагання та ігри, підвищує зацікавленість учнів у фізичних вправах. Дослідження показують, що такі заняття сприймаються учнями з більшою зацікавленістю, ніж традиційні уроки фізичної культури. Використання ігрових елементів дозволяє залучити до занять навіть тих учнів, які раніше виявляли низьку активність у фізичному вихованні.

3. *Формування патріотизму.* Фізичні вправи на основі козацьких традицій виховують почуття патріотизму, національної гордості та відповідальності за свій народ. У процесі занять діти знайомляться з історією козацтва, вивчають їхній славетний бойовий шлях, що формує в них глибоке розуміння важливості захисту своєї землі та народу.

4. *Згуртованість колективу.* Козацькі традиції підкреслюють важливість співпраці та підтримки у групі. Командні вправи та змагання, що включають козацькі ігри, допомагають учням розвивати навички співпраці, взаємодопомоги та довіри один до одного. Це сприяє формуванню згуртованого колективу, де учні працюють разом, долають труднощі і підтримують один одного, як це було у козацькому військовому товаристві.

5. *Моральне виховання.* Фізичне виховання за козацькими традиціями включає не лише фізичні вправи, але й етичні принципи. Козаки відзначалися честю, відданістю своїй справі та служінням громаді. Інтеграція таких моральних аспектів у шкільні програми фізичної культури сприяє вихованню морально стійких громадян. Уроки фізкультури можуть бути не просто тренуваннями, а також платформою для обговорення цінностей та відповідальності.

6. *Зниження рівня стресу та агресії.* Фізичні вправи, такі як бойові ігри та змагання, допомагають учням випускати накопичену енергію та знижувати рівень стресу. Крім того, регулярна фізична активність допомагає знижувати рівень агресії серед підлітків, оскільки вони мають можливість виразити свою

енергію в позитивний спосіб. Це важливий аспект, особливо для підлітків, які часто відчувають сильні емоційні стани.

Висновки. У контексті сучасних викликів, які стоять перед Україною, питання виховання фізично і морально сильного покоління стає особливо важливим. Молодь сьогодні стикається з численними труднощами: від недостатньої фізичної активності до втрати зв'язку з культурними традиціями. Відродження козацьких традицій у фізичному вихованні дозволяє не тільки підвищити рівень фізичної підготовки, але й прищепити учням любов до своєї культури, гордість за своє минуле та відповідальність перед майбутнім.

Отже, відродження та застосування козацьких традицій у програмі фізичного виховання в закладах освіти України є не лише важливим напрямком розвитку національного виховання, але й необхідним елементом для зміцнення фізичного та морального здоров'я сучасної молоді. Проте, інтеграція таких елементів у сучасну систему освіти потребує підтримки з боку держави та суспільства, потрібна підготовка спеціалістів та удосконалення програм з фізичного виховання.

Сучасна молодь потребує прикладів для наслідування і козацтво є одним із таких прикладів, що виховує здорових духом і тілом, відповідальних і патріотично налаштованих громадян.

Список використаних джерел

1. Винник Н. М. Бойовий гопак як елемент фізичного виховання студентів : методичні рекомендації / Н. М. Винник, В. Д. Винник. – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2016. – 24 с.
2. Козацька доба: особливості народної фізичної культури українського народу. Українське козацтво, як культурно-історичний феномен. Виховання фізичної і психофізичної культури <https://ru.osvita.ua/>
3. Козацька педагогіка і навчально-виховний процес у закладах освіти : науково-методичний збірник / Укладачі: В.Є. Берека, І.К. Гіджеліцький, Н.М. Орловська. – Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2018. – 472 с.
4. Кудряшов І.О., Аргюгін А.В., Спіцин В.В. Ефективність упровадження елементів національних видів спорту в навчально-тренувальний процес фізичного виховання студентів, 2018. – С. 249-256. DOI: 10.5281/zenodo.2536086
5. Оніщук Л.М. Особливості національно-патріотичного виховання студентської молоді засобами фізичної культури і спорту. Фізична культура в університетській освіті: світова практика та сучасні тренди : мат. міжнар. наук.-практ. конф. 13 квітня 2023 року. Дніпро. С. 123–126.
6. Шамич О.М. Пілатес як засіб фізичного вдосконалення студентів спеціальної медичної групи / О.М. Шамич, О.А. Озерова/ Навчальний посібник –К. : КНУБА, 2021. – 118 с. <https://repository.knuba.edu.ua/items/c7450050-2063-489a-b090-b01e736fa823>
7. Шамич О.М. Фізична культура і спорт як основа здоров'я і благополуччя особистості: навчальний посібник /О.М. Шамич, Л.З. Сердюк, Г.В. Іваннікова/ –К. : Талком, 2023. – 131 с. <https://repository.knuba.edu.ua/items/0556ed25-7d1e-40cd-bfd3-0b908aef24d>

<i>Науменко Сергій Васильович, Красильник Юрій Семенович</i> СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЯК МЕТОД ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДБОРУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	289
<i>Наумець Євген Олександрович, Кутілін Володимир Євгенович</i> ЗАХОДИ З КОРЕКЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ В ПСИХОЛОГІЧНОМУ СУПРОВОДІ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ.....	296
<i>Неженець Дарія Ігорівна, Красильник Юрій Семенович</i> РОЗРОБКА МЕТОДУ АНАЛІЗУ ДОКУМЕНТІВ І ПРОДУКТІВ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДБОРУ.....	298
<i>Нежинська Олена Олександрівна, Щеглова Анна Володимирівна</i> САМОАКТУАЛІЗАЦІЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	302
<i>Натеса Денис Миколайович, Каленський Андрій Анатолійович</i> РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В БУДІВЕЛЬНІЙ СФЕРІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД І ВІТЧИЗНЯНІ ПЕРСПЕКТИВИ.....	307
<i>Ніжегородцев Владислав Олександрович</i> КРОСПЛАТФОРМЕНІЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ З ПІДТРИМКИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	311
<i>Озерова Ольга Анатоліївна, Дашко Олександр Вікторович</i> ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ СПОРТСМЕНІВ ПАРАЛІМПІЙЦІВ.....	314
<i>Озерова Ольга Анатоліївна, Соболев Олександр</i> ВІДРОДЖЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ КОЗАЦЬКИХ ТРАДИЦІЙ В ПРОГРАМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ УКРАЇНИ.....	317
<i>Озерова Ольга Анатоліївна, Ходаковський Володимир Юрійович</i> ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ В СПОРТИВНИХ КОМАНДАХ.....	321
<i>Палагута Анастасія Михайлівна</i> МАТЕМАТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ЗАПОРУКА ФОРМУВАННЯ ЦІЛІСНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ.....	324

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В КОНТЕКСТІ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

Збірник матеріалів

VII Міжнародної конференції

(Київ, 14 листопада 2024 року)

Керівник видавничого проєкту *Віталій Зарицький*

Підписано до друку 03.01.2025. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. аркушів – 42,31. Обл.-вид. аркушів – 35,24.
Тираж 300

Виготовлювач: ТОВ «Видавництво Ліра-К»
Свідоцтво № 3981, серія ДК.
03142, м. Київ, вул. В. Стуса, 22/1
тел.: (050) 462-95-48; (067) 820-84-77
Сайт: lira-k.com.ua, редакція: zv_lira@ukr.net